

УДК 331.522.4:005.934:332.122(045)

**РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ**

Одошевський О.С., Максютова О.В.

**RESOURCE SAVING IN THE CONTEXT OF ENSURING THE ECONOMIC
SECURITY OF THE REGION**

Odoshevskiy Oleksandr, Maksyutova Olena

У статті досліджується вплив ресурсозбереження у контексті забезпечення економічної безпеки регіону в умовах сучасних євроінтеграційних процесів, наведено класифікацію негативних чинників, які впливають на економічну безпеку регіону. Обґрунтовано, що основними шляхами підвищення ефективності економіки України є енергоощадження та ресурсозбереження її регіонів.

Ключові слова: економічна безпека, перспективи розвитку, ресурсозбереження, споживання ресурсів

The article examines the impact of resource conservation in the context of ensuring the economic security of the region in the conditions of modern European integration processes, and provides a classification of negative factors that affect the economic security of the region. It is well-founded that the main ways to improve the efficiency of Ukraine's economy are energy savings and resource conservation in its regions.

Keywords: economic security, development prospects, resource conservation, resource consumption

Ресурсозбереження є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки певних регіонів, особливо тих, які мають обмежені природні та економічні ресурси. Закарпатська область України, завдяки своєму зручному географічному розташуванню, природним умовам та культурній спадщині, має значний потенціал для свого розвитку. Однак для ефективного використання цього потенціалу необхідно впроваджувати стратегії ресурсозбереження. Це сприятиме не лише збереженню природних ресурсів, але й економічній безпеці, стабільності та стійкому розвитку області. Сам термін ресурсозбереження – це комплекс заходів, спрямованих на раціональне використання та охорону природних ресурсів, зменшення їх витрат у процесі виробництва та споживання. Цей підхід включає впровадження енергоефективних технологій, утилізацію відходів, використання відновлюваних джерел енергії та зменшення шкідливого впливу на довкілля.

Модернізація економіки регіонів України з метою забезпечення їхньої економічної безпеки і стійкого розвитку в умовах євроінтеграції вимагає більш повного використання науково-технічних досягнень і реалізації ресурсозберігаючих заходів, націлених на ефективне використання всіх видів ресурсів і зокрема

енергетичних, підвищення якості життя населення та енергетичної безпеки життєдіяльності територій. Енергоощадження та ресурсозбереження є визнаними шляхами підвищення ефективності економіки регіонів в Україні. На регіональному рівні реалізується нормативно-правова та адміністративна діяльність з організації та регулювання програм ресурсозбереження у різних секторах економіки з урахуванням соціально-економічних особливостей, екології, функціонування ринків енергетичних ресурсів. Інтегрований сталий розвиток на основі ресурсо- та енергозбереження є важливим напрямом європейської регіональної політики впродовж останніх кількох десятиліть, що підкріплюється відповідними програмами заходів та фінансуванням [1].

Економічна безпека регіону – це стан захищеності економічних інтересів регіону, який забезпечує стабільний розвиток, високу стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз. Поняття стабільності (стійкості) трактується як такий стан потенціалу, при якому він проявляє себе і стає можливим його ідентифікація та

використання. Поняття стабільності є відносним для різних учасників економічного процесу, але при цьому для всіх учасників потенціал є об'єктом економічної діяльності, тому в процесі його стабілізації беруть участь всі сторони.

Економічний (зокрема інвестиційний) потенціал є об'єктом докладання зусиль органів державного управління, оскільки саме на їхній основі визначається конкурентоспроможність регіонів [2]. Об'єктами економічної безпеки є держава, суспільство, громадяни, підприємства, установи та організації, території, окремі елементи економічної безпеки. Основним суб'єктом економічної безпеки виступає держава, яка здійснює свої функції в цій області через органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади [4].

Забруднення довкілля, зростання обсягів відходів, вичерпування природних ресурсів і погіршення їх якості суттєво впливають на мотивацію до ресурсозбереження. Особливу роль у цьому відіграє громадський екологічний рух за чисте довкілля, який опирається на нормативно-законодавчу базу та використовує систему платного природокористування, нормативи якої відповідають реальним розмірам економічного збитку від забруднення довкілля.

Все це є необхідним підґрунтям до переходу населення та суб'єктів виробничої діяльності різних рівнів до застосування еколого-орієнтованих ресурсозберігаючих технологій. Важливу роль при цьому відіграє впровадження освітніх курсів із основ ресурсозберігаючої діяльності в системі багаторівневої освіти. [3].

В системі економічної безпеки визначальну роль відіграють національні економічні інтереси, їх пріоритети. Для визначення національних економічних інтересів необхідно пройти наступні кроки: аналіз поточного стану економіки і виявлення тенденцій розвитку; моделювання і прогнозування соціально-економічного розвитку; коригування заходів державного регулювання з метою досягнення бажаних цілей. У зазначених діях особливо важливою є розробка системи економічних показників, які б надавали кількісну оцінку соціально-економічного розвитку країни, їх обов'язково треба відображати в діючій статистиці. До одних з пріоритетних економічних інтересів відносяться: створення самодостатньої соціально орієнтованої економіки; збереження і розвиток інтелектуального і науково-технічного потенціалу; забезпечення економічно-безпечних умов життєдіяльності суспільства; побудова рівноправних і взаємовигідних економічних відносин з іншими державами.

Важливу роль у забезпеченні регіональної економічної безпеки грає не пасивне слідкування за результатами впливу загроз, а заходи щодо попередження загроз, що зароджуються. Формулювання превентивних заходів щодо попередження виникаючих загроз вимагає чіткого визначення критеріїв визначення природно-ресурсного потенціалу, конкурентоспроможності економіки; рівня ефективності використання виробничих фондів, праці і капіталу в регіоні; а також стану соціальної стабільності і умов недопущення і вирішення можливих соціальних конфліктів, тобто показників та індикаторів економічної безпеки. Стан економічної безпеки регіону може бути оцінений за допомогою спеціальних засобів: показників, індикаторів, критеріїв оцінки, які розробляються і використовуються в державній статистиці і в різних галузях науки. Регіональні соціально-економічні інтереси, загрози і порогові значення показників повинні враховувати специфіку економіки і соціальної сфери даного регіону, відповідні параметри в цій сфері в цілому по країні. Однак індикатори економічної безпеки країни та регіонів не можуть бути

однаковими. Індикатори економічної безпеки – це реальні статистичні показники розвитку економіки країни, регіону, які найбільш повно характеризують явища і тенденції в економічній сфері. Особливу увагу слід зосередити на таких загальних індикаторах економічної безпеки: валовий внутрішній продукт (ВВП); темп інфляції; дефіцит бюджету; рівень безробіття; економічне зростання; рівень та якість життя; енергетична залежність; інтегрованість у світову економіку; сальдо експорту-імпорту; стан демографічних процесів; державний внутрішній та зовнішній борги; рівень тінізації економіки. До показників, які оцінюють економічну безпеку відносяться: прожитковий мінімум, заробітна плата, рівень злочинності, заборгованість покупцям та продавцям, рівень безробіття, диференціація доходів, рівень освіти. Критерій економічної безпеки – оцінка стану економіки з точки зору важливіших процесів, які відображають сутність економічної безпеки. Оцінка безпеки за критеріями включає в себе оцінки: ресурсного потенціалу і можливостей його розвитку; рівня ефективності використання ресурсів, капіталу і праці та його відповідності рівню найбільш розвинених країн, а також рівню, при якому загрози внутрішнього і зовнішнього характеру зводяться до мінімуму; конкурентоспроможності економіки; цілісності територій і економічного простору; суверенітету, незалежності і можливості протистояння загрозам; соціальної стабільності і умов запобігання та вирішення соціальних конфліктів. [4].

Отже, ресурсозбереження є одним із найважливіших завдань у сучасному світі. Україна та Закарпатська область зокрема багата на ресурси різного виду. Забезпеченість регіону лісовими, мінеральними ресурсами; гідроресурсами та земельними ресурсами сприяє розробленню та впровадженню альтернативних джерел енергії. Раціональне використання природних ресурсів дозволяє зберегти природні багатства для майбутніх поколінь, підвищити якість води та повітря. Дозволяє зменшити витрати на виробництво та споживання, підвищити ефективність використання матеріалів та енергії. Це сприяє економічній стабільності підприємств, знижує їх залежність від імпортованих ресурсів та підвищує конкурентоспроможність продукції на зовнішньому ринку.

Список використаних джерел

1. Проскура В.Ф., Максютова О.В. Підходи щодо розроблення економічного механізму ресурсозабезпечення регіону в умовах інтеграції. ГЕОПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ. 2019. № 2 (23). С. 95-104. DOI: 10.24144/2078-1431.2019.2(23).95-104.
2. Соціально-економічна мотивація інноваційного розвитку регіону: монографія / Прокопенко О. В. та ін. Суми: Сумський державний університет, 2012. 576с.
3. Дзяди́кевич Ю.В. Економічні основи ресурсозбереження. Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2015. 76с.
4. Проскура в.Ф., Максютова О.В. Концептуальні засади формування сучасної регіональної ресурсозберігаючої політики. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». 2019. № 2 (12). С. 113-118. DOI:10.31339/2313-8114-2019-2(12)-113-118.

References

1. Proskura V.F., Maksyutova O.V. (2019). Pidkhody shchodo rozroblennia ekonomichnoho mekhanizmu resursozabezpechennia rehionu v umovakh intehratsii. HEOPOLITYKA UKRAINY: ISTORIIA I SUCHASNIST. № 2 (23). 95-104.
2. Prokopenko, O.V. (2012). Sotsial'no-ekonomichna motyvatsiia innovatsijnoho rozvytku rehionu [Socio-economic motivation of innovative development of the region]. Sumy State University, Sumy, Ukraine [in Ukrainian].
3. Dzyadukevich Y.V. (2015). Ekonomichni osnovy resursozberejennya. [Economic foundations of resource conservation] Ternopil National University of Economics, Ternopil, Ukraine. [in Ukrainian].
4. Proskura V.F., Maksyutova O.V. (2019). Kontseptualni zasady formuvannia suchasnoi rehionalnoi resursozberihaiuchoi polityky. Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomika». № 2 (12). 113-118.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>